РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

3 септември 2009 година*

По дело C-489/07

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Amtsgericht Lahr (Германия) с акт от 26 октомври 2007 г., постъпил в Съда на 5 ноември 2007 г., в рамките на производство по дело

Pia Messner

срещу

Firma Stefan Krüger,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н P. Jann (докладчик), председател на състав, г-н M. Ilešič, г-н A. Tizzano, г-н E. Levits и г-н J.-J. Kasel, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-жа V. Trstenjak,
секретар: г-жа K. Sztranc-Sławiczek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 декември 2008 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

— за белгийското правителство, от г-жа L. Van den Broeck, в качеството на представител,

— за испанското правителство, от г-н J. Rodríguez Cárcamo, в качеството на представител,

— за австрийското правителство, от г-н E. Riedl, в качеството на представител,

— за португалското правителство, от г-н L. Inez Fernandes и г-жа P. Contreiras, в качеството на представители,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz, г-н W. Wils и г-н H. Krämer, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 18 февруари 2009 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6 от Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние (ОВ L 144, стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 4, стр. 160).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Messner, потребител, и Firma Stefan Krüger (наричано по-нататък „Stefan Krüger“), предприятие, което извършва по Интернет продажби от разстояние, във връзка с възстановяването на сумата от 278 EUR след разваляне на договор от разстояние.

Правна уредба

Общностна правна уредба

3 Съображение 14 от Директива 97/7 предвижда:

„Като имат предвид, че потребителят не е в състояние действително да види стоката, да се увери за характера на предоставената услуга преди сключването на договора; като имат предвид, че трябва да се съдържат разпоредби, ако не е посочено друго по настоящата директива, за правото за отказ от договора; като имат предвид, че ако това право трябва да бъде по-формално [другаде в текста: „за да не бъде това право чисто формално“], разходите, ако има такива, са за сметка на потребителя, при упражняване правото му на отказ от договора, и трябва да се ограничат до преките разходи по връщане на стоките; като имат предвид, че това право на отказ е без да се накърняват други права на потребителите съгласно националното законодателство, по-специално по отношение на получаването на повредени стоки и услуги или сто[к]и и услуги, които не отговарят на описанието, дадено в офертата за тези стоки и услуги; като имат предвид, че държавите членки могат да определят други условия и договорености във връзка с правото на отказ [другаде в текста: „други условия и правила във връзка с упражняването на правото на отказ“].“

4 Член 6, параграфи 1 и 2 от тази директива гласи:

„Право на отказ

1. За всеки договор от разстояние потребителят разполага със срок от най-малко седем работни дни, през които може да се откаже от договора, без да дължи

неустойка и без да посочва причина. При упражняване правото си на отказ, единствено разходите [да се чете: „преките разходи“] за връщане на стоката могат да бъдат за сметка на потребителя.

[…]

2. Когато правото на отказ е упражнено от потребителя по смисъла на настоящия член, доставчикът се задължава безплатно да възстанови сумите, заплатени от потребителя. Към потребителя могат да бъдат поставени искания единствено за връщането на стоките [да се чете „единствено за преките разходи за връщането на стоките“], вследствие на упражняване на неговото право за отказ. Възстановяване в този смисъл трябва да се извърши във възможно най-кратки срокове и, при всички случаи, в рамките на 30 дни.“

5 Член 14 от посочената директива гласи:

„Минимална клауза за защита на потребителите

Държавите членки могат да приемат или запазят в сила по-строги разпоредби, в съответствие с Договора, в областта, уредена с настоящата директива, за да осигурят по-високо ниво на защита на потребителите. […]“

Национална правна уредба

6 Член 312d, озаглавен „Право на отказ и връщане при договорите от разстояние“, от германския Граждански кодекс (Bürgerliches Gesetzbuch, наричан по-нататък „BGB“) гласи:

„(1) Потребителят, сключил договор от разстояние, има право на отказ съгласно член 355. Когато предмет на договора е доставката на стоки, вместо право на отказ на потребителя може да се предостави право на връщане съгласно член 356.

(2) По изключение от член 355, параграф 2, първо изречение срокът за отказ не започва да тече, преди да бъдат изпълнени задълженията за уведомяване, предвидени в член 312c, параграф 2; при доставка на стоки — не преди деня на получаването им от получателя; при периодични доставки на стоки от един и същи вид — не преди деня на получаване на първата отделна доставка, а при предоставяне на услуги — не преди деня на сключване на договора.“

7 Член 355, озаглавен „Право на отказ при потребителските договори“, от BGB гласи:

„(1) Когато законът предоставя на потребителя право на отказ съгласно тази разпоредба, той престава да бъде обвързан от волеизявлението си, че е съгласен да сключи договора, ако се откаже в предвидения срок. Отказът не трябва да бъде мотивиран и се изразява писмено или чрез връщане на вещта на икономическия оператор в двуседмичен срок; за спазването на срока е достатъчно отказът да бъде своевременно изпратен.

(2) Срокът започва да тече от момента, в който потребителят бъде писмено уведомен за правото си на отказ с ясно съобщение, в което се разясняват правата му в съответствие с изискванията на използваното средство за комуникация, като съобщението съдържа и името и адреса на лицето, до което трябва да се отправи отказът, както и указание за момента, от който тече срокът, и за правилата по параграф 1, второ изречение. По изключение от параграф 1, второ изречение, когато съобщението достигне до потребителя след сключване на договора, срокът е едномесечен. Когато договорът трябва да бъде сключен в писмена форма, срокът не започва да тече преди на потребителя да се предостави на разположение екземпляр от договора, писмената заявка на потребителя или копие от оригинала на договора или от заявката. При спор от кой момент тече срокът, икономическият оператор носи тежестта на доказване.

(3) Правото на отказ се погасява не по-късно от шест месеца след сключване на договора. При доставка на стоки срокът не започва да тече преди деня на получаването им от потребителя. По изключение от първото изречение, правото на отказ не се погасява, когато потребителят не е бил надлежно уведомен за правото си на отказ; при договори от разстояние за предоставяне на финансови услуги правото на отказ не се погасява и когато икономическият оператор не е изпълнил надлежно задълженията си за уведомяване съгласно § 312c, алинея 2, точка 1.“

8 Член 357, озаглавен „Правни последици от отказа и връщането“, от BGB, предвижда:

„(1) Правилата за разваляне на законово основание се прилагат съответно спрямо правото на отказ и на връщане, освен ако не е предвидено друго. член 286, параграф 3 се прилага съответно спрямо задължението за възстановяване на плащания в съответствие с тази разпоредба; определеният в него срок започва да тече от волеизявлението на потребителя за отказ или връщане. Що се отнася до задължението на потребителя за възстановяване, срокът започва да тече от момента на неговото волеизявление; що се отнася до задължението на икономическия оператор за възстановяване, срокът започва да тече от момента, в който това волеизявление достигне до него.

(3) По изключение от член 346, параграф 2, първо изречение, точка 3 потребителят трябва да плати компенсаторно обезщетение при влошаване на качествата на вещта в резултат на използване в съответствие с предназначението ѝ, ако е бил писмено уведомен за тази правна последица, както и за възможността тя да бъде избегната, най-късно до момента на сключване на договора. Той не е длъжен да плати такова обезщетение, когато влошаването се дължи изключително на прегледа на вещта. Член 346, параграф 3, първо изречение, точка 3 не се прилага, когато потребителят е бил надлежно уведомен за правото си на отказ или е узнал за него по друг начин.

(4) Правата на страните са изчерпателно посочени в предходните параграфи.“

9 Член 346, озаглавен „Последици от разваляне на договора“, параграфи 1—3 от BGB гласи следното:

„(1) Ако една страна по договора се позове на договорна или законова уговорка за разваляне, получените престации трябва в случай на разваляне да бъдат върнати, а действително получените плодове — възстановени.

(2) Вместо връщането или възстановяването длъжникът трябва да изплати обезщетение, доколкото:

1. връщането или възстановяването са изключени поради естеството на придобитото;

2. той е потребил, отчуждил, обременил, променил или преработил получената стока;

3. получената стока е влошила качествата си или е погинала; изхабяването, съответстващо на нормално използване, обаче не се взема предвид.

Ако съгласно договора се дължи насрещна престация, тя трябва да бъде взета предвид при изчисляването на обезщетението; ако се дължи обезщетение за ползата, получена от заем, може да бъде представено доказателство, че стойността на ползата е била по-ниска.

(3) Задължението за обезщетение се изключва:

1. ако недостатъкът, поради който се разваля договорът, се е появил едва при промяната или преработката на стоката;

2. доколкото кредиторът е отговорен за влошаването или погиването или ако вредата би настъпила и при него;

3. ако в случай на законово условие за разваляне влошаването или погиването е настъпило при заинтересования, макар и той да е положил грижата, която обикновено полага за собствените си работи.

Остатъчното обогатяване трябва да бъде възстановено.“

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

10 На 2 декември 2005 г. г-жа Messner купува по Интернет от Stefan Krüger употребяван преносим компютър за 278 EUR.

11 Към момента на тази покупка Stefan Krüger обявява в Интернет общи условия за продажба, в които по-специално се посочва, че купувачът дължи компенсаторно обезщетение при влошаване на качествата на стоката в резултат на използване в съответствие с предназначението ѝ.

12 През август 2006 г. на екрана на посочения компютър се появява дефект. На 4 август 2006 г. г-жа Messner уведомява Stefan Krüger за този недостатък. Stefan Krüger отказва да отстрани безплатно посочения недостатък.

13 На 7 ноември 2006 г. г-жа Messner обявява, че разваля договора за продажба и предлага да върне преносимия компютър на Stefan Krüger срещу едновременното възстановяване на продажната цена. Това разваляне е извършено в сроковете, предвидени в BGB, доколкото г-жа Messner не е получила предвидената от разпоредбите на този кодекс информация, за да започне да тече срокът за отказ.

14 Г-жа Messner предявява иск пред Amtsgericht Lahr срещу Stefan Krüger за сумата от 278 EUR.

15 Stefan Krüger прави възражение срещу този иск, като изтъква, че г-жа Messner във всички случаи му дължи компенсаторно обезщетение за използването на посочения преносим компютър в продължение на почти осем пълни месеца.

Наемната цена на преносим компютър от този вид на пазара била средно в размер на 118,80 EUR за тримесечие, така че обезщетението за периода на използване на разглеждания компютър от г-жа Messner било 316,80 EUR.

16 При тези условия Amtsgericht Lahr решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли разпоредбите на член 6, параграф 2 във връзка с член 6, параграф 1, второ изречение от Директива 97/7 […] да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда възможността за продавача да поиска компенсаторно обезщетение за ползването на предоставената стока при отказ в предвидения срок на потребителя от договора?“

По преюдициалния въпрос

17 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали разпоредбите на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда възможността за продавача да поиска от потребителя компенсаторно обезщетение за ползването на придобита по договор от разстояние стока в случая, когато последният е упражнил правото си на отказ в предвидения срок.

18 Съгласно член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7 при упражняване на правото на отказ единствено преките разходи за връщане на стоката могат да бъдат за сметка на потребителя.

19 В това отношение от съображение 14 от Директива 97/7 е видно, че тази забрана на потребителя да се възлагат други разходи освен разходите, които следват непосредствено от връщането на стоките, има за цел да осигури гарантираното от тази директива право на отказ „да не бъде чисто формално“. Следователно потребителят би могъл да бъде възпрян да упражни това право, ако то е свързано с неблагоприятни имуществени последици.

20 Освен това от същото съображение е видно, че целта на правото на отказ е да защити потребителя в особеното положение на продажба от разстояние, при което той „не е в състояние действително да види стоката, да се увери за характера на предоставената услуга преди сключването на договора“. Ето защо с правото на отказ трябва да се компенсира неблагоприятното положение на потребителя, резултат от договора от разстояние, като му се предостави подходящ срок за размисъл, през който той има възможност да прегледа и да изпита придобитата стока.

21 Забраната, посочена в член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7, следва да се тълкува с оглед на тези цели.

22 В това отношение е необходимо да се установи, че предвиждането по общ начин на задължение за плащане на компенсаторно обезщетение за ползването на стоката, придобита по договор от разстояние, е несъвместимо с посочените цели.

23 Всъщност, както подчертава генералният адвокат в точка 74 от заключението си, ако потребителят трябва да заплати такова компенсаторно обезщетение само поради факта, че е имал възможност да ползва придобитата по договор от разстояние стока през времето, през което тя се е намирала в негово владение, той би могъл да упражни правото си на отказ единствено ако заплати посоченото обезщетение. Подобна последица очевидно би противоречала на текста и на целта на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7 и би лишила именно потребителя от възможността да ползва свободно и без никакъв натиск срока за размисъл, който му е предоставен от тази директива.

24 Освен това ефикасността и ефективността на правото на отказ биха били поставени под въпрос, ако потребителят е длъжен да плати компенсаторно обезщетение само поради обстоятелството, че е прегледал и изпитал придобитата по договор от разстояние стока. Доколкото правото на отказ има именно за цел да предостави тази възможност на потребителя, няма как от факта, че същият се е възползвал от нея, да следва, че той може да упражни споменатото право само ако плати обезщетение.

25 Въпреки че Директива 97/7 трябва да защити потребителя в особеното положение на договор от разстояние, тя все пак няма за цел да му предоставя права, които надхвърлят това, което е необходимо, за да може той надлежно да упражни правото си на отказ.

26 Следователно целта на Директива 97/7, и по-специално посочената в член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от нея забрана, поначало допускат правна уредба на държава членка, която предвижда задължение за потребителя да плати справедливо компенсаторно обезщетение, ако същият е използвал придобитата по договор от разстояние стока по начин, несъвместим с принципите на гражданското право, като добросъвестността или неоснователното обогатяване.

27 В това отношение следва да се отбележи, че от съображение 14, последно изречение от Директива 97/7 е видно, че държавите членки могат да определят други условия и правила във връзка с упражняването на правото на отказ. Тази компетентност обаче трябва да бъде упражнявана при спазване на целта на споменатата директива и не може по-конкретно да накърни ефикасността и ефективността на правото на отказ. Такъв би бил например случаят, ако размерът на компенсаторно обезщетение като посоченото в предходната точка изглежда несъразмерен спрямо покупната цена на разглежданата стока или пък ако националната правна уредба възлага на потребителя тежестта да докаже, че не е използвал тази стока през срока за отказ по начин, надхвърлящ това, което е необходимо, за да може той надлежно да упражни правото си на отказ.

28 Националната юрисдикция следва да разреши спора, с който конкретно е сезирана, с оглед на тези принципи, като надлежно вземе предвид всички негови особености, и по-конкретно естеството на разглеждания продукт, както и продължителността на периода, след изтичане на който поради неизпълнение от страна на продавача на задължението му за уведомяване потребителят е упражнил правото си на отказ.

29 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че разпоредбите на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда по общ начин възможността за продавача да поиска от потребителя компенсаторно обезщетение за ползването на придобита по договор от разстояние стока в случая, когато последният е упражнил правото си на отказ в предвидения срок. Тези разпоредби обаче допускат да се предвиди задължение за потребителя да плати компенсаторно обезщетение за ползването на тази стока, ако същият е използвал споменатата стока по начин, несъвместим с принципите на гражданското право, като добросъвестността или неоснователното обогатяване, при условие че не се накърнява целта на посочената директива, и по-специално ефикасността и ефективността на правото на отказ, като това следва да се определи от националната юрисдикция.

По съдебните разноски

30 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Разпоредбите на член 6, параграф 1, второ изречение и параграф 2 от Директива 97/7/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 1997 година относно защитата на потребителя по отношение на договорите от разстояние трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда по общ начин възможността за продавача да поиска от потребителя компенсаторно обезщетение за ползването на придобита по договор от разстояние стока в случая, когато последният е упражнил правото си на отказ в предвидения срок.

Тези разпоредби обаче допускат да се предвиди задължение за потребителя да плати компенсаторно обезщетение за ползването на тази стока, ако същият е използвал споменатата стока по начин, несъвместим с принципите на гражданското право, като добросъвестността или неоснователното обогатяване, при условие че не се накърнява целта на посочената директива, и по-специално ефикасността и ефективността на правото на отказ, като това следва да се определи от националната юрисдикция.

Подписи